

یادداشت

دگرگونی در گفتمان آموزش‌وپرورش

مهدی بهلولی

● «من برای تغییر مصادیق نیل‌مردم، کار من تغییر نگاه‌هاست و هدفم تغییر گفتمان آموزش‌وپرورش است. باید دست از تحقیر معلمان برداریم زیرا دوران آزار معلمان گذشته است... مشکل معیشتی، دغدغه اصلی معلمان نیست، تعریف معیوبی است که از آنها شده است، گروهی فکر می‌کنند معلم کار گر است و باید همیشه کار کند و با همین توجیه بابت تعطیلی پنجشنبه‌ها و عید و تابستان به آنها ملطعن می‌زنند.» اینها بخشی از سخنان چند روز پیش حاجی‌بابایی، وزیر آموزش‌وپرورش در دیدار با گروهی از فرهنگیان است که خبرگزاری ایلنا، منتشر کرده است. نخستین نکته‌ای که به ذهن می‌رسد اینکه گویا برگزیدن «هدف تغییر گفتمان» پوششی باشد برای توجیه کم‌توجهی سه‌ساله وزیر به وضعیت معیشتی فرهنگیان، به سخن دیگر، ایشان وظیفه اصلی خود را از وزارتخانه، چیزی فراتر از پرداختن به دشواری‌های مادی و معیشتی فرهنگیان دانسته و می‌داندند. اما نکته دوم می‌تواند این پرسش باشد که به راستی یک وزیر، تا چه‌اندازه می‌تواند به «تغییر گفتمان آموزشی» بپردازد و برای این کار چه پیش‌زمینه‌هایی نیاز است؟ من در زیر تلاشی می‌کنم که نشان دهم «تغییر گفتمان آموزش‌وپرورش» فراتر از کار یک وزیر است و پیش‌بایسته‌های فراوان می‌خواهد. از این‌رو، هدف تغییر گفتمان آموزشی، سنگ سستگینی است نشانه زدن و بنابراین راهی برای نپذیرفتن مسوولیت‌های عادی.

دگرگونی در گفتمان آموزشی، با پویایی سامانه آموزشی همبسته است، یعنی گفتمان آموزشی در سامانه‌ای پویا، دستخوش دگرگونی راستین خواهد شد. پویایی آموزشی نیز همبستگی بالایی با پویایی نظر به‌های آموزشی دارد. بر پایه گفته پارادای‌اندیشمنان، نظر به‌های نوین آموزشی، سه خاستگاه بنیادی دارند: ۱- اندیشه‌های فیلسوفان و دستگاه‌های فلسفی آنها. ۲- دگرگونی‌های زندگی و مسایل نوین اجتماعی. ۳- کار و تجربه آموزشی آموزشرگان. به سخن دیگر، آبشخور اندیشه‌ها و گفتمان آموزشی را می‌توان در پیوندی دانست که درس و مدرسه با این سه، ساخته و می‌سازد.

پربیره‌ا نخواهد بود اگر بگوییم، در ایران کنونی این سه منبع، بیش‌و کم از زایندگی و جنب‌وجوش چندانی برخوردار نیست. سپهر فرمان‌فرمای زندگی ما، سپهر پژوهش و سخن تازه نیست و روی چندان خوشی هم، به آن نشان نمی‌دهد. بارها از زبان فیلسفهان‌ها و فرهنگن، روشنفکران‌ه امروزین نیز شنیده‌ایم که فلسفه در این سرزمین، سال‌هاست از آفرینش بازایستاده است. از این‌رو و در این حال‌وهوا، پیشاپیش تکلیف فلسفه آموزشی روشن می‌شود؛ اندیشاهی که شانه‌های از تفکر فراگیر فلسفی است. البته جای گالیله از اندیشمندان و نجبگان و روشنفکران امروزی ما نیز هست که خود دانش‌آموخته همین سامانه‌اند و برخی آموزگار آن بوده و هستند ولی در گفتار و نوشتارشان، به سختی می‌توان انگارهای آموزشی دید و نظریه‌پردازی آموزشی نوینی یافت. گویی فلسفه آموزشی و فلسفیدن و اندیشیدن درباره آن، هنوز در دستور کار این بزرگان قرار نگرفته است؛ به هر رو، یکی از بخش‌های دگرگون‌کننده گفتمان‌های اجتماعی – گستره آموزشی‌وپرورش دیده می‌شود.

اما دومین بن‌گرفت اندیشه‌های نوین آموزشی، فرازوفسود اجتماعی – فرهنگی جامعه است. اینکه جامعه کنونی ایران، تا چه اندازه جامعه‌ای پویا و دگرگون شونده است یک مساله است و اینکه فرادستان آموزشی ما چه‌میزان به این پویایی و دگرگونی‌ها، توجه دارند مسالهای دیگر. از آنچه که در این دو، سه دهه، بر آموزش‌وپرورش گذشته است می‌توان دریافت که در این گستره، پیوند چندان استواری میان آموزش و زندگی نیست. میان گفتمان مدرسه و جامعه، تفاوت‌های بسیاری هست که خود از کارایی و کار گرایی نهادهای آموزشی می‌کاهد. چنین رخدای به جامعه اجازه نمی‌دهد سامانه آموزشی خود را به روز و بهنگام کند و در یک پدیمستان فرهنگی هر دو سوی جریان – جامعه و آموزش – پهرمند شوند.

اما سومین سرچشمه اندیشه‌های نوین آموزشی، ترون تجربه‌های روزانه و آزمایشگاهی آموزشرگان جای دارد و از دل آنها می‌جوشد. آموزگارانی که سال‌ها با کلاس و درس و مدرسه زیسته‌اند و زندگی خویش را با دانش آموز گذرانده‌اند، سرمایه‌های ارزشمندی هستند که می‌توان از آنها، در بهسازی آموزش و آفرینش انگارهای نوین این گستره، سود جست. اما در آموزش‌وپرورش کنونی ما که به جرأت می‌توان گفت در تصمیم‌گیری‌های آموزشی و پرورشی، مدرسه و آموزگار کمتر جایگاهی دارد، نشانی از این فرآیند دیده نمی‌شود. به نزد بسیاری از دست‌اندرکاران آموزش ایران، آموزگار تنها بایستی درونمایه کتاب درسی را ابیاموزاند و گوش به‌فرمان بالا بایستد تا تصمیم فرادستان آموزشی را اجرا کند. ناگفته پیداست که از دل چنین آموزش‌وپرورش متمرکز، نوآوری و تجربه اصلی سر نخواهد زد. همین که در چنین شرایط معیشتی طبقه‌های متوسط و فرودست جامعه، وزیر آموزش‌وپرورش ادعا می‌کند دغدغه اصلی آموزگارن، اقتصاد نیست، گواهی است بر شکاف میان ایشان و فرهنگیان و شنیده نشدن سخنان فرهنگیان. بنابراین می‌توان گفت کامیابش همه سرچشمه‌های دگرگونی در گفتمان آموزشی، از زایندگی بایسته برخوردار نیستند. از همین‌روست که سخن از تغییر در آن نیز نمی‌تواند جدی باشد و همان گونه که در بالا گفته شد بیشتر پوششی است بر ناپه‌نجاری وضع اقتصادی فرهنگیان و گریز از انجام مسوولیت‌های عادی کارگزاران.

سهم دانشگاه‌های ایران در انجام و پیگیری پژوهش‌های دفاعی رو به افزایش است. دو سال پیش «کامران دانشجو» وزیر علوم از انجام تحقیقات در حوزه‌های دفاعی خبر داد و عنوان کرد که «همه دانشگاه‌ها را موظف کرده که نیمی از پژوهش‌های خود را به پروژه‌های دفاعی اختصاص دهند.» او هدف از انجام این تحقیقات را افزایش توان دفاعی کشور معرفی کرد و چند ماه بعد معاون پژوهشی وزارت علوم با اعلام انعقاد تفاهم میان وزارت دفاع، سپاه پاسداران و وزارت نفت از آغاز به کار این تحقیقات در ۳۰ دانشگاه کشور خبر داد. حالا مسوولان وزارت علوم از افزایش میزان این تحقیقات در دانشگاه‌های کشور خبر می‌دهند. به طوری که «محمدمهدی نژادنوری» معاون پژوهشی و فناوری وزارت علوم در گفت‌وگو با «شرق» با تأیید انجام این پژوهش‌ها در دانشگاه‌های کشور می‌گوید: «در حال حاضر بیش از دو هزار پژوهش دفاعی در ۷۰ دانشگاه ایران انجام می‌شود که اکثر دانشگاه‌های ایران در این زمینه فعال شده‌اند.»

انجام فعالیت‌های پژوهشی در دانشگاه‌های ایران البته به دور از حواشی خاص خود نبوده است و تاکنون دانشگاه‌های امام‌حسین، مالک‌اشتر و شهیدبهشتی به دلیل انجام فعالیت‌های دفاعی در پایگاه علمی «لژیونر» تحریم شده‌اند.

«لژیونر» یک ناشر بین‌المللی است که نزدیک

به دو هزار ژورنال یا مجله علمی را به چاپ می‌رساند که بیشتر این ژورنال‌ها دارای ضرب تاثیر بالایی هستند؛ یعنی به طور تقریبی، از هر شش ژورنال علمی در دنیا، یکی از آنها توسط این ناشر به چاپ می‌رسد. از سوی دیگر دانشگاه صنعتی شریف نیز پیش از این در فهرست موسسات تحریمی اتحادیه اروپا قرار گرفت که به نظر می‌رسد دلیل این تحریم انجام فعالیت‌های پژوهشی دفاعی است.

با این حال مهدی‌نژاد در رابطه با جزئیات طرح‌های مشترک میان دانشگاه‌های کشور و مراکز دفاعی و صنعتی کشور می‌گوید: درحال حاضر همه دانشگاه‌ها

در سراسر کشور به نوعی این طرح‌ها را در اختیار دارند و مشغول به کار هستند به طوری‌که بیش از ۷۰ دانشگاه اعم از دولتی و غیردولتی این طرح‌ها را در قالب پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد، دکترا یا پروژه‌های تحقیقاتی و قرار دادی انجام می‌دهند.

۹۰ درصد پروژه‌ها کاربردهای غیردفاعی هم دارند

کاربری این پژوهش‌ها که قرار است نیمی از ظرفیت پژوهشی دانشگاه‌های کشور را در بر بگیرد، به گفته معاون پژوهشی وزارت علوم تنها، کاربردهای دفاعی نیست. مهدی‌نژاد در این‌باره به «شرق» می‌گوید: بخش مهم و بسیار زیادی از پروژه‌های دفاعی که دانشگاه‌های کشور مشغول به انجام آن هستند، یعنی بیش از ۹۰

درصد آنها، کاربردهای غیردفاعی هم دارند. او می‌گوید: به عنوان مثال ساخت توربین که در پالایشگاه‌های نفت و گاز برای پمپاژ ساده استفاده می‌شود، هم در فعالیت‌های وزارت نیرو کاربرد دارد و هم برای هواپیما و پرنددهای دفاعی قابل استفاده است که در مجموع اینطور نیست که همه این پروژه‌ها کاربرد واحدی داشته باشند.

معاون پژوهشی وزارت علوم تأکید می‌کند: مراکز دفاعی به دلیل تجربه، توان و تخصص خودشان حالا خیلی از این تولیدات را در دستور کارشان قرار داده‌اند. به عنوان مثال هم‌اکنون قرارگاه خاتم‌الانبیا و خاتم‌الاولصیا هر کدام بزرگ‌ترین پروژه‌های نفت و گاز کشور را انجام می‌دهند، در واقع توانمندی‌هایی در این مراکز وجود دارد که فقط دفاعی نیست و کاربردهای غیردفاعی دیگری نیز دارند.

آپار تائید علمی و گام بلند وزارت علوم برای تحقیقات دفاعی

گام بلند وزارت علوم در دولت دهم برای افزایش میزان تحقیقات دفاعی در نوع خود با واکنش‌هایی نیز همراه شد به طوری‌که روسای دانشگاه‌های کشور در واکنش به تحریم پایگاه علمی الزویر، این پایگاه علمی را تحریم کردند. پس از آن مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با انتشار گزارشی ضمن انتقاد از تحریم پایگاه علمی الزویر، تحریم این پایگاه را خودتحریمی

جامعه

معاون پژوهشی وزارت علوم در گفت‌وگو با «شرق» مطرح کرد

انجام بیش از ۲هزار پژوهش دفاعی در ۷۰ دانشگاه ایران

محمدحسین نجاتی

دانست. این مرکز در گزارش خود آورده بود: ارزیابی هر اقدام، علی‌القاعده باید با توجه به خالص آثار و پیامدهای آن اقدام صورت گیرد. به بیان دیگر در صورتی که اجرای یک تصمیم – اقدام – اثربخش نباشد، پرداختن به آن بیپهوده است و حداقل نتیجه اقدام بیپهوده دست نیافتن به منفعت مورد انتظار است، هر چند زیان‌بخش بودن اقدام بیپهوده بیش از منفعت نداشتن آن محتمل است.

پس از آن وزیر علوم این اقدام پایگاه علمی الزویر را آپار تائید علمی خواند به طوری‌که او با اشاره به اینکه یک مرکز پژوهشی خارجی دانشگاه‌های ما را تحریم کرده چون با وزارت دفاع کار می‌کنند، عنوان کرد که تمام دانشگاه‌های دنیا بخشی از تحقیقات‌شان با مجموعه دفاعی خودشان است و باید ۵۰درصد از توان دانشگاه‌های ما در راستای افزایش توان دفاعی متمرکز شود. همه دانشگاه‌ها باید در این راستا حرکت کنند.

دانشجو عنوان کرده بود که ما هم این انتشارات را

تحریم می‌کنیم و هر مجله‌ای با این انتشارات همکاری

کند، محروم می‌شود و هر کس برای آن مقاله‌ای

فرستاد، امتیازش صرف می‌شود.»

به گفته وزیر علوم، «دانشگاه‌های ما قابل به آپار تائید

علمی نیستند و این حق اعضای هیات علمی است که

در تسمام عرصه‌ها همچون هوا و فضا، موسیقی، امور

دفاعی، ماهرها، نانو، هسته‌ای و سلول‌های بنیادی ورود

کنند»

خدمات بعد از ترخیص افتاد.
۴
ستاد مبارزه با مواد مخدر
یکریال هم برای حمایت‌های اجتماعی پس از ترخیص پرداخت نمی‌کند.
اعتبارات کم اختصاص یافته برای معتادان ماده ۱۶ است و به معناتادان ماده ۱۵ که با اراده خود به مراکز درمان می آیند هیچ اعتباری تخصیص نمی‌یابد.
اندک اقدامات انجام شده برای حمایت‌های اجتماعی از معتادان هم از منابع داخلی سازمان بهزیستی تخصیص یافته که اصلا کافی نیست
معتادان ماده ۱۶ که هم‌اکنون با حکم دادستانی در اردوگاه‌های اجباری درمان اعتیاد قرار دارند نیز تا چندی دیگر بهبود یافته و ترخیص می‌شوند و نیاز به سرپرنا، کار و حمایت اجتماعی دارند.
چرا که خانه ندارند، خانواده ندارند یا خانواده آنها را نمی‌پذیرد و اگر حمایتی نشود آنها دوباره به چرخه اعتیاد بازمی‌گردند.
این درحالی است که هیات دولت مصوبه‌ای دارد که برای دستگاه‌های اجرایی در زمینه مسکن بهبودیافتگان وظایفی را تعریف کرده است حال آنکه این دستگاه‌ها به وظایف خود بی‌توجه هستند.
در سازمان بهزیستی هم از منابع داخلی سازمان برای این موضوع هزینه شده است اما اگر هم اقدامی انجام نشود نمی‌گویند چرا کاری نکردید.

۴
شما پروژه‌ای را برای حمایت اجتماعی با عنوان خانه‌های میان راهی تعریف کرده بودید، عاقبت این تخصصی‌گام سزم‌دایی معتادان با مصرف یا بدون مصرف دارو است.
مراحل بعد شامل خدمات روانشناختی، مددکاری و حمایت‌های اجتماعی است که هیچ اعتباری برای آن قایل نمی‌شوند و چرخه در این بخش معیوب است.

۴
آیا پروتکل و روش درمانی تعریف شده برای درمان آفتامین‌ها از جمله شیشه موجود است؟

خیر، پروتکلی واحد و کامل در این زمینه وجود ندارد. متأسفانه کار جدی در این زمینه انجام نشده است و کتابچه‌ایی ترجمه کرده‌ایم اما کافی نیست و باید گفت درمیان‌های موجود به لحاظ کمی کم است و تعداد روانشناس‌ها، مددکارها و پزشکان که در این زمینه کار درمانی انجام داده باشند واقعا کم است.

حضور ماموران زن در مانور امدادگران هلال‌احمر

عکس: مهر

عکس روز

خبر

دستگیری ۲ عضو شورای شهر رشت

● شرق: مدیر روابط عمومی اداره کل دادگستری گیلان از تأیید دستگیری دو عضو شورای شهر رشت خبر داد. محمد رحیمی در گیلان با بیان این مطلب اظهار کرد: روابط عمومی دادگستری گیلان طی روزهای آینده اطلاعات جامع‌تری در این خصوص در اختیار اصحاب رسانه قرار خواهد داد.

کاهش ۲۴درصدی

مرگ بر اثر گاز منوکسیدکربن

● ایسنا:رییس مرکز تحقیقات پزشکی قانونی کشور اعلام کرد: در ۹ماهه سال جاری ۳۹۴ نفر بر اثر مسمومیت با گاز منوکسیدکربن در کشور جان باختند. این در حالی است که تعداد فوت‌شدگان مسمومیت با گاز در ۹ماهه سال گذشته ۵۵۷ نفر بوده است. محمود خدادوست اعلام کرد: در آذرماه اسما ۱۰۹ نفر بر اثر مسمومیت با گاز منوکسیدکربن در کشور جان باختند که این رقم در مقایسه با مدت مشابه سال قبل که تعداد فوت‌شدگان ناشی از مسمومیت با گاز ۱۴۵ نفر بود، ۲۴/۸درصد کاهش یافته است. وی افزود: از کل فوت‌شدگان ناشی از مسمومیت با گاز منوکسیدکربن آذرمه اسما ۳۶ نفر زن و ۷۲ نفر مرد بودند که بیشترین آمار مسمومیت با گاز در ۹ماهه اسما ۸۰ نفر در فروردین‌ماه و کمترین آن با هفت نفر در شهریور ثبت شده است.

نهضت قیام یک‌میلیاردی

برای امحای خشونت علیه زنان

● ایسنا: دبیرکل سازمان ملل متحد در پیامی به مناسبت نهضت قیام یک‌میلیاردی برای امحای خشونت علیه زنان» که دیروز در جهان شروع شده است، تمامی دولت‌ها را ترغیب کرد تا به منظور خاتمه خشونت علیه زنان و دختران تعهدی علمی و محسوس را تدارک دیده و آن را در اجلاس تاریخی کمیسیون مقام زن که قرار است ۱۷ روز دیگر در شهر نیویورک برگزار شود آرایه کنند. در پیام بان‌کی‌مون آمده است: در کمتر از سه هفته نشست کمیسیون مقام زن در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک برگزار می‌شود که بزرگ‌ترین گردهمایی برای خاتمه خشونت علیه زنان و دختران است.

رفع ۲۱ ایراد لایحه

حمایت از کودکان بی‌سرپرست

● مهر: رییس کمیسیون اجتماعی مجلس از رفع ۲۱ ایراد فقهی و حقوقی لایحه حمایت از کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست خبر داد و گفت: این لایحه برای تأیید نهایی به شورای نگهبان ارسال می‌شود.
عبدلرضا عزیزی افزود: لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان بدسرپرست و بی‌سرپرست پس از چندین جلسه کار کارشناسی و بحث و گفت‌وگو با حضور مسوولان سازمان بهزیستی و متخصصان، ایراداتی که شورای نگهبان به این لایحه داشت را برطرف کردند. وی با اشاره به اینکه اینن لایحه در صحن علنی مجلس به تصویب رسید، گفت: پس از تصویب در صحن و رفع اشکالات، لایحه حمایت از کودکان مجدداً برای تأیید و تصویب نهایی به‌زودی به شورای نگهبان ارسال خواهد شد.

تمام کارهای شهرداری

حساب‌وکتاب دارد

● فارس: قالیباف در پاسخ به انتقادات مطرح شده از سوی اعضای شورای شهر درباره بریزوباش در شهرداری گفت: حرفه‌هایی زده شده و عده‌ای نیز معتقدند که اگر کاری هم توسط شهرداری انجام شده، پروژه‌های بوده‌اند که با ریخت‌وپاش فراوان به سرانجام رسیدند. در این میان عده‌ای از مردم حرفه‌هایی را که می‌شنوند باور می‌کنند اما آن دسته از شهروندانی که اهل حساب‌وکتاب هستند، این گفته‌ها را نمی‌پذیرند. برای تمام کارهایی که توسط شهرداری صورت گرفته حساب‌وکتاب وجود دارد و بارها شهرداری به عنوان نهادهی نمونه در شفاف‌سازی مالی معرفی شده است. وی با این بیان قاطع که با اسراف مخالف است، گفت: اسراف حتما کار بدی است و من در برخی موارد که این موضوع را دیده‌ام، با آن برخورد کرده‌ام زیرا به‌شدت با اسراف و تجملات مخالفم. شهردار تهران در بخش دیگری از سخنان خود به مفضل رشوه‌گیری اشاره کرد و گفت: نمی‌خواهم بگویم که در شهرداری رشوه‌گیری وجود ندارد اما مدعی این امر هستم که با وجود دستگاه‌های نظارتی رشوه‌گیری در این نهاد رشوه‌گیری سیر نزولی خودش را پیدا کرده است.

خبر خوان

● ایسنا: رییس مرکز فرماندهی و کنترل ترافیک پلیس راهنمایی و رانندگی تهران بزرگ از اعمال محدودیت‌های جدید تردد در بزرگراه صدر از روز یکشنبه خبر داد.
● ایسنا: فرمانده نیروی انتظامی کشور در خصوص ارسال پیامک تحت عنوان «بخشودگی جریمه‌های رانندگی»، گفت: این موضوع کذب محض است و پلیس به دنبال شناسایی منبع ارسال پیامک‌هاست تا برابر قانون با خاطیان برخورد کند.
● ایلنا: رییس سازمان بهزیستی از پرداخت عیدی به تمامی مستمری‌بگیران تحت پوشش بهزیستی خبر داد و گفت: در نیمه اول اسفند عیدی موردنظر همراه با مستمری پرداخت می‌شود.
● فارس: رییس جمعیت هلال احمر گفت: مقاومت‌سازی ساختمان‌ها در تهران برای پیشگیری از حوادث احتمالی کند پیش می‌رود و آمار بالای مراکز درمانی غیرمقاوم مهم‌ترین مشکل ماست.